

De beuk? Ja, de beuk!

Het is gebruikelijk geworden dat de dagvoorzitter aan het begin van de Studiekringdag wat kaderstellende gedachten verwoordt. Van mij mag u dus een overzicht over de beuk verwachten, nu deze soort hier in de schijnwerpers wordt gezet. Toen ik daarover nadacht, ben ik afgedwaald en gaan nadenken over de rol en functie van de Studiekring. Als oud-secretaris heb ik nog steeds een warme belangstelling voor de Studiekring.

Een van de leden van het Studiekringbestuur heeft mij eens voorgeworpen, dat ik het wetenschappelijk geweten in dat bestuur was. Hij bedoelde mij persoonlijk en ik ben daar best trots op. De Studiekring wijdt zich dus aan wetenschappelijke onderwerpen. Dat is niet zo bijzonder, het woord studie staat tenslotte in de naam.

De Studiekring is onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging en die heeft een veel bredere doelstelling. Bovendien wil ik het woord studie niet alleen in verbinding met het adjectief wetenschappelijk gebruiken. Er is om de Studiekring levend en levendig te houden méér nodig dan alleen de wetenschap. Dat méér is de bosbouwpraktijk. Dat klopt overigens met de achtergrond van het eerder aangehaalde bestuurslid en ik wil het compliment *mutatis mutandis* graag retourneren.

In dit kader dringen zich twee begrippen op die beide een rol spelen bij de Studiekring en die ik

kort met u wil bespreken: het begrip membraan en het Amerikaanse begrip *border*. Ik ken voor dat laatste geen goed Nederlands woord.

De Studiekring nu zie ik als een membraan tussen wetenschap en praktijk. Ik had ook de begrippen interface of raakvlak kunnen gebruiken. Maar het computertechnische begrip interface leeft niet en een raakvlak is eerder een scheidslijn dan een doorgeefluik. Een membraan is een levend vlies tussen twee cellen of cellenorganismen. Een membraan is niet vlak, maar bochtig met uitstulpingen en volgt de grenzen tussen de cellen zeer precies. Zo moet ook de Studiekring zich slijnen tussen de wetenschap en de praktijk. Deze grens verloopt ook nooit recht toe, recht aan.

Bovendien vindt via dat levende membraan uitwisseling plaats. Ik verwijs naar de biologielessen op school. Deze uitwisseling duidt nu zeer precies de rol van de Studiekring aan: wetenschap en praktijk kunnen elkaar hier ontmoeten en door uitwisseling van gedachten en ideeën van elkaar leren en elkaar vooruit helpen. Bij een uitwisseling via een membraan kunnen grote krachten ontstaan, die, ik kom daarop terug, we later nodig hebben.

In samenhang met de studieringdag zie ik ook het begrip *border*. In Amerika is dat het gebied waar vroeger - en nu ook nog - de avonturiers heen trokken om nieuwe streken te ontdekken. De trek naar het onbekende, naar achter de horizon vond hier plaats. Daar was en is nieuwe wetenschappelijke kennis te genereren en daar waren en zijn

nieuwe praktische ervaringen op te doen. De Studiekring nu behoort onderwerpen aan te snijden, die zich in dit *border*-gebied bevinden en dan juist daar waar nieuwe inzichten (zullen) ontstaan, ten minste óf in de praktijk, óf in de wetenschap, en liefst in beide tegelijk.

Terug nu naar de beuk. Hoort de beuk hier thuis? Voor alle zekerheid, deze vraag slaat op de beuk als onderwerp van de Studiekring, niet op de beuk als onderdeel van het Nederlandse bos. Is er zo veel nieuws onder de zon? Ten slotte was reeds in Homerische tijden bekend, dat de liefde tussen twee mensen vaak korter stand hield, dan de tekenen van deze liefde gekerfd in de dunne schors van de beuk (zie Nuttall, 1924). Ruim een eeuw geleden omschreef Tennyson reeds de beuk als slang-beworteld (zie Nuttall, 1924) en reeds eerder gaf Pfeil (1851) aan dat de menging van beuk en gras niet succesvol was. Boer (1857) en Pfeil roemden in hun publikaties al de kwaliteit van het hout en de olie, voortgebracht door de beuk.

Aan de andere kant speelt de beuk een grote rol in de gedachtenwereld van de bosbouwer. Als *Mutter des Waldes* is zij het symbool voor natuurlijkheid, wat dat dan ook moge zijn, en voor duurzaamheid, wat dat dan ook moge zijn. In deze tijd, waarin natuurvolgende benaderingen in de bosbouw de boventoon voeren, is daarom alleen al speciale aandacht voor de beuk gerechtvaardigd. Dat geldt voor de Studieringdag hier, dat geldt voor het onderzoek (ik verwijs naar twee recente dissertaties van Peters in

1992 en Cao in 1995) en voor de praktijk (ik verwijs naar Saarland, waar - na de invoering van *Naturnahe Waldwirtschaft* in 1988 - de beuk de eerste soort is waarvoor "*Richtlinien für die waldbauliche Behandlung*" zijn opgesteld; Letter pers. med.).

Maar komen er nieuwe aspecten aan bod? Ik denk het wel. Ik voel me niet geroepen om de komende lezingen hier in te kaderen in een soort inhoudsopgave. De huidige secretaris heeft dat reeds uitstekend gedaan. Wat opvalt is het volgende: Er is, zoals de trouwe lezer weet, in het recente verleden een aantal Studiekringdagen geweest die gewijd waren aan telkens één boomsoort. De grove den, de douglas, de eik en de populier zijn de beuk vooraf gegaan. Daarbij stond steeds de genoemde soort centraal en werd hij in het zonnetje gezet, opdat deze soort groei en bloei. Vandaag staat nu de uitverkoren soort veel

minder centraal. De rol van de beuk in mengingen krijgt veel méér aandacht in de voordrachten en - naar ik hoop - in de discussie dan tijdens de genoemde Studiekringdagen. Het dominante karakter van de beuk maakt die verschuiving in de accentlegging nog opvallender. De al eerder genoemde veranderingen in de opvattingen over het omgaan met het bos breken duidelijk door.

Rest natuurlijk de vraag of de beuk past in de begrippen die ik in samenhang met de functie van de studiekring besproken heb. De voorbereidingen voor deze dag geven mij de overtuiging dat de beuk zich op dit moment echt in dit border-gebied bevindt. Er is voldoende nieuws en u krijgt een blik achter en over de horizon. Dat geldt, dacht ik, zowel voor de wetenschappelijke ontwikkelingen als voor de ervaringen opgedaan in de praktijk. Dat maakt een uitwisseling van gedachten

en ideeën nuttig, nodig en spannend.

De membraan-functie kan dus in voldoende mate vervuld worden. Ik hoop dat er daarbij voldoende elan en energie ontstaat om dat plaatje in de luidspreker, om dat membraan dus, in trilling te brengen zodat de gegeneerde kennis uitgedragen kan worden. Ik wens u een leerzame dag toe.

Literatuur

- Boer, R.W. Boer 1857:** Bijdragen tot de kennis der houtteelt. Zwolle.
- Cao, K.F. 1995:** *Fagus dominance in Chinese montane forests: natural regeneration, of fagus lucida and Fagus hayatae var. pashanica.* Dissertatie Landbouwuniversiteit Wageningen.
- Nuttall, C.C. 1924:** Onze bomen, hun groei en bloei. Zutphen, W.J. Thieme & Cie.
- Peters, R. 1992:** *Ecology of beech forests in the northern hemisphere.* Dissertatie Landbouwuniversiteit Wageningen.
- Pfeil, W. 1851:** *Die Forstwirtschaft nach rein praktischer Ansicht.* 4te Auflage. Leipzig.